

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

The Developing Guideline for Supervision and Coaching for School

Primary Educational Service Area Office Buengkan

จันทร์แสง เทียงธรรม¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุณย์ ลิ้มมณี²

Junseang Theangtum¹ Asst. Prof. Dr.Paiboon Limmanee²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 3) พัฒนาแนวทางการดำเนินงานการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 327 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบประเมินองค์ประกอบของนิเทศภายในแบบชี้แนะ 2) แบบสอบถาม สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา มีค่าอำนาจจำแนก รายข้ออยู่ระหว่าง 0.31 ถึง 0.74 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของนิเทศภายในแบบชี้แนะ มี 3 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 1 ชั้นเตรียมการก่อนการนิเทศภายในแบบชี้แนะ มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลของผู้รับการนิเทศ 2) สร้างสัมพันธภาพ ทีมงาน และสร้างบรรยากาศที่ดี 3) สอบถามและรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับการนิเทศ 4) ผู้นิเทศสร้างองค์ความรู้ 5) จัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อใช้ในกระบวนการนิเทศ องค์ประกอบที่ 2 ชั้นดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะ มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด 2) กำหนดขั้นตอนการนิเทศ 3) กำหนดบทบาทในการนิเทศ 4) ดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ องค์ประกอบที่ 3 ชั้นสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ติดตามผลและประเมินผลการนิเทศชี้แนะและ 2) สรุปผลการนิเทศชี้แนะ และวางแผนการนิเทศชี้แนะครั้งต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การนิเทศภายใน, การนิเทศภายในแบบชี้แนะ

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Master of Education , Program in Educational Administration and Development, Mahasarakham University

²อาจารย์ประจำภาควิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Course Instructor in Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University

ผู้ติดต่อ, อีเมล: จันทร์แสง เทียงธรรม, junseng@gmail.com

รับเมื่อ 20 เมษายน 2563 แก้ไข 17 พฤษภาคม 2563 ตอรับ 20 พฤษภาคม 2563

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศ ภายในแบบชี้แนะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบชี้แนะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

3. แนวทางการดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

This purposes of this research were to 1) to study the elements and indicators of Supervision and Coaching for School Primary Educational Service Area Office Buengkan 2) to study the current and desirable situations of Supervision and Coaching for School Primary Educational Service Area Office Buengkan 3) to develop a Guideline for Supervision and Coaching for School Primary Educational Service Area Office Buengkan. The samples of the study comprised of 327 administrators and the teachers in the Education Institutions under Primary Educational Service Area Office Buengkan were selected by Stratified Random Sampling. The research instruments consisted of 1) assessment form of elements of the coaching supervision. 2) a questionnaire on the current and desirable condition of coaching supervision in the schools. The questionnaire obtained the discrimination ranging from 0.31 to 0.74 and the reliability of 0.94 3) structured interviews 4) suitability and feasibility assessment of the coaching supervision guideline. The statistics used consisted of frequency, percentage, mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The results revealed that:

1. The elements of coaching supervision had 3 main elements and 11 sub elements such as: The first element was the preparation before coaching supervision had 5 sub elements comprised 1) to study information of coachee 2) to make relationships teamwork and a good atmosphere 3) to ask and listen opinion of coachee 4) Knowledge creation 5) to make data and information of school for supervision. The second element was the performance of the coaching supervision had 4 sub elements consisted of 1) to set goals and indicators 2) to determine the supervision process 3) to determine role in supervision 4) to perform the supervision as planned. The third element was the summary of coaching supervision had 2 sub elements consisted of 1) to follow up the evaluation of coaching supervision 2) summary of coaching supervision and the planning for next supervision.

2. The current and desirable situations of Supervision and Coaching for School Primary Educational Service Area Office Buengkan revealed that the current condition of the overall coaching supervision was at a high level. When considering each element, it was found that all components were at high level. The desirable condition of overall coaching supervision was at the highest level. When considering each element, it was found that all components were at the highest level.

3. The guidelines of coaching supervision for educational institutions under Primary Educational Service Area Office Buengkan were the most appropriate and feasible at the highest level.

Keywords: Developing Guideline, Supervision, Supervision and Coaching

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” มาตรา 4 “บุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษารวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ” มาตรา 8 “การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มาตรา 30 “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” มาตรา 47 “ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” มาตรา 48 “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การนิเทศภายในโรงเรียนถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญเป็นสิ่งที่ช่วยให้ ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษามีคุณภาพในการพัฒนานักเรียนได้มีความรู้ความสามารถตรงตามมาตรฐาน มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ตลอดเวลาและต่อเนื่องซึ่งการนิเทศแบบชี้แนะ เป็นเทคนิคหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ความสามารถการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่ดีและพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้กับครู อันจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เนื่องจากโลกทุกวันนี้เป็นโลกแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การจัดการความรู้จึงถือว่ามีค่ามากที่สุดนอกจากนั้นยังทำให้เกิดความก้าวหน้าในงานสอนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุดก้าวไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและสถานศึกษาที่มีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดจนเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ให้ดี

การขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศนับเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือครูและผู้บริหารให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนได้บรรลุตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัด แต่การศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการนิเทศของศึกษานิเทศก์ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน เช่น ผู้นิเทศไม่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจเชื่อถือจากครู ครูต่อต้านการนิเทศ การขาดแคลนศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา ศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยและไม่ครบกลุ่มสาระและช่วงชั้น นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์ได้รับมอบหมายงานอื่นมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ การนิเทศการสอนจึงไม่ทั่วถึง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 9) ดังนั้นรูปแบบการนิเทศที่นำมาใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศที่ทำให้ครูยอมรับ เกิดการพัฒนาการทำงาน พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและศึกษานิเทศก์ โดยศึกษานิเทศก์จะต้องมีคุณลักษณะของความเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ความเป็นกัลยาณมิตร (Critical Friend) และมีทักษะในการชี้แนะ (Coaching) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 67)

การนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching Supervision) เป็นนวัตกรรมการนิเทศแนวใหม่ที่นักวิชาการให้การยอมรับและนำมาเป็นเครื่องมือในการนิเทศ ช่วยให้ครูผู้สอนได้สะท้อนการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และให้ความสำคัญในเรื่องความร่วมมือในการทำงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในฐานะที่เป็นหุ้นส่วน (partner) ในการทำงานร่วมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 112) ซึ่งเป็นการพัฒนาครูที่ไม่เร่งรัดแต่เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เน้นการใช้คำถามในการกระตุ้นให้คิด ผู้นิเทศมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนไม่ใช่ผู้ประเมิน เป็นการนิเทศที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศจัดการปัญหาในกรณีทำงานโดยมุ่งความสนใจไปที่นักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่คาดหวัง และทำให้ผู้รับการนิเทศได้ค้นพบศักยภาพที่ดีในการทำงานด้วย

จะเห็นว่าการนิเทศโดยกระบวนการชี้แนะเป็นเทคนิคการนิเทศแนวใหม่ที่ทำให้ครูให้ความสำคัญกับการนิเทศของศึกษานิเทศก์เพิ่มขึ้น ยอมรับการนิเทศและพึงพอใจการนิเทศ และสิ่งสำคัญที่เป็นผลกระทบตามมาหลังจากที่ครูได้รับการนิเทศได้แก่ การพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้กับครูที่มีการเตรียมความพร้อม มีแผนการเรียนรู้อ และมีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้และพึงพอใจการจัดการเรียนรู้อของครู

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญในการช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้อการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายของการศึกษาลดจนสนับสนุน และพัฒนาให้ ผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในแบบชี้แนะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อให้ได้สาระสนเทศมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพการนิเทศภายในแบบชี้แนะให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีอะไรบ้าง
2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นอย่างไร
3. แนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2560 รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,307 คน จากโรงเรียน จำนวน 212 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2560 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43-44) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 327 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม และกำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา แบบตรวจสอบรายการ (check List)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) สอบถามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียนและระดับการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) Reating Scale) สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ผู้วิจัยสร้างและนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แก้ไขปรับปรุง นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากร จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item tole Correlation) ของ Pearson และค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31-0.74 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 327 ฉบับ ไปยังโรงเรียนที่มีกลุ่มตัวอย่าง และหลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแล้วให้ส่งคืนกลับมายังโรงเรียน

สถิติที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบชี้แนะ มี 3 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 1 ขั้นเตรียมการก่อนการชี้แนะ มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลของผู้รับการนิเทศ 2) สร้างสัมพันธภาพที่ทีมงาน และสร้างบรรยากาศที่ดี 3) สอบถามและรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับการนิเทศ 4) ผู้นิเทศสร้างองค์ความรู้ 5) จัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อใช้ในกระบวนการนิเทศ องค์ประกอบที่ 2. ขั้นดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะมี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด 2) กำหนดขั้นตอนการนิเทศ 3) กำหนดบทบาทในการนิเทศ 4) ดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ และองค์ประกอบที่ 3 ขั้นสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะมี

2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ติดตามผลและประเมินผลการนิเทศแบบชี้แนะ 2) สรุปผลการนิเทศแบบชี้แนะและวางแผนการนิเทศแบบครั้งต่อไป ซึ่งได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.78$)

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบชี้แนะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย มากที่สุด คือ การสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ($\bar{x} = 4.46$) รองลงมา คือ การเตรียมการก่อนการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ($\bar{x} = 4.44$) ส่วนต่ำสุด คือ การดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ($\bar{x} = 4.39$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศแบบชี้แนะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย มากที่สุด คือ การสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ($\bar{x} = 4.74$) ส่วนต่ำสุด เท่ากันคือ การเตรียมการก่อนการนิเทศภายในแบบชี้แนะและการดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ($\bar{x} = 4.71$)

3. แนวทางการดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ องค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการก่อนการนิเทศภายในแบบชี้แนะ มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลของผู้รับการนิเทศ 2) สร้างสัมพันธภาพ ที่มั่งคั่ง และสร้างบรรยากาศที่ดี 3) สอบถามและรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับการนิเทศ 4) ผู้นิเทศสร้างองค์ความรู้ 5) จัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อใช้ในกระบวนการนิเทศ องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการชี้แนะ มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด 2) การกำหนดขั้นตอนการนิเทศ 3) การกำหนดบทบาทในการนิเทศ 4) การดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ การสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การติดตามผลและประเมินผลการนิเทศแบบชี้แนะและ 2) การสรุปผลการนิเทศแบบชี้แนะและการวางแผนการนิเทศแบบชี้แนะครั้งต่อไป

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า

2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ทั้งนี้โรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศแต่ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะยังไม่ชัดเจน และขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุนีย์ ดอกดวง (2560, หน้า 76) กล่าวว่า โรงเรียนอาจมีการวางแผนการนิเทศภายในไว้แต่ครูผู้สอนมองว่าด้านประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูลดลงไม่ได้ ซึ่งการนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญจะทำให้ทราบถึงแนวทางในการดำเนินการนิเทศภายในแบบสอนแนะเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ ส่งเสริม โคนขุนทด (2551, หน้า 83) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ ด้านการประเมินและรายงานผลด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา และด้านการวางแผนการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ ที่ปรากฏผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการจัดสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม อุปกรณ์เครื่องมือในการสอนแะมีไม่ครบถ้วน ไม่มีคุณภาพ ผู้สอนแะขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ขาดทักษะในการสื่อสาร ขาดการถ่ายทอดให้ผู้รับการสอนแะเข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการสอนแะ ผู้รับการสอนแะมักจะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธการสอนแะ ไม่มีเป้าหมายในการทำงาน ขาดความเคารพศรัทธาในตัวผู้สอนแะ และวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาไม่เอื้อและไม่ได้รับการส่งเสริมจากผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะ และด้านการเตรียมการก่อนการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ มีความ ต้องการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะด้านการสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันติ อุดคำ (2560, หน้า 86) ที่ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบสอนแะสำหรับสถานศึกษา ด้านการติดตาม และประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การติดตามและประเมินผล การนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การเตรียมการนิเทศ และการปฏิบัติการนิเทศ สอดคล้องกับ กัญญา เจริญถ้อย (2553, หน้า 93) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการทดสอบและติดตามผลการนิเทศ ด้านการเตรียมการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการปฏิบัติให้ดูตามลำดับ ที่ปรากฏผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาต้องการ มีการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล สร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้บุคลากรในสถานศึกษาต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการสอนแะจะช่วยเหลือส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรให้เป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้ อันจะเป็นสิ่งสำคัญในการนำองค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จ

3. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ ได้จากการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) แล้วนำมาสังเคราะห์ ยก ร่องเป็นแนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการก่อนการนิเทศภายในแบบชี้แนะ 2) การดำเนินการนิเทศภายในแบบชี้แนะ 3) การสรุปผลการนิเทศภายในแบบชี้แนะ แล้วนำมาผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญและเข้าใจการจัดการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ทุกคนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายในแบบชี้แนะ และองค์ประกอบของคู่มือในด้านหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย รูปแบบ และวิธีการ โครงสร้าง การพัฒนาแนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบชี้แนะ กระบวนการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะ แนวทางการประเมิน และเงื่อนไขของแนวทางการพัฒนาและความสำเร็จ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แล้วนำมาผ่านกระบวนการพัฒนา จากผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบชี้แนะ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแะสำหรับสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของกัญญา เจริญถ้อย (2553, หน้า 70) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยสรุปว่าแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา มีความตรงตามเนื้อหาโครงสร้างและหลักวิชา ทำให้การพัฒนาทางวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษามีความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความสอดคล้องและความเป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิภา ไชยมาตย์ (2560, หน้า 93) ซึ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากกตั้น ซึ่งสรุปประเด็นความสำคัญได้ว่าการดำเนินการนิเทศภายในแบบสอนแนะควรมีการจัดทำคู่มือการนิเทศแบบสอนแนะ โดยสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่จะทำการนิเทศเพื่อเป็นเอกสารประกอบการปฏิบัติงานนโยบายของโรงเรียน สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแพทย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเป็นแนวทางในการวางแผนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ การผลิตสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์และเอกสารในการปฏิบัติงานนิเทศภายในให้เหมาะสมผู้นิเทศมีการสาคิตให้ครูก่อนการลงมือปฏิบัติจริงกระตุ้นให้ครูทำงานด้วยตนเองทันทีที่ได้รับการสอนแนะการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำอภิวิธีแก้ปัญหาเมื่อพบปัญหาในระหว่างการจัดแนะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรสร้างความเข้มแข็งต่อระบบการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเมื่อนำการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬไปใช้

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลที่เกิดจากการนำแนวทางการดำเนินการนิเทศแบบ ชี้แนะสำหรับสถานศึกษาไปใช้ในสถานศึกษาทุกระดับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กันยา เจริญถ้อย. (2553). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- วรณิภา ไชยมาตย์. (2560). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ก.ศม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สันติ อุดคำ. (2560). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*. วิทยานิพนธ์ ก.ศม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนีย์ ดอกดวง. (2560). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ก.ศม.มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สงเสริม โคนขุนทด. (2551). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.